

Gospodar in gospodinja

LETO 1940

24. JULIJA

ŠTEV. 30

V zdravem telesu, zdrava duša

Duša in telo sestavljata človeka. In če je telo zdravo, je zdrava, močna in krepka tudi njegova duša, njegova miselnost. Prav tako tudi v nasprotnem primeru.

Že stari narodi, ki niso poznali Boga, so razvijali svoje telo, ker so hoteli, da bo tudi njihova duševnost, volja močna in zdrava. Imeli so svoje geslo: »Zdrava duša v zdravem telesu.«

To ve tudi današnja mladina. Goji vsemogoče športe, da si z njimi krepí telo, včasih že skoraj pretirano in pri tem pozablja na svojo duševno stran življenja. To seveda zopet ni prav in na mestu.

Kakor si delavec, ki ves dan trdno dela, ob nedeljah vzame čas, da kaj koristnega bere, tako si človek, ki ves dan sedi pri knjigah, zaželi, da si okrepi telo s kakim delom.

Nekoč mi potoži neka mati: »Kaj naj vendar naredim z našim fantom? Deset mesecev je presedel v mestu pri knjigah in še sedaj vedno tiči v njih. Kadar stopim v njegovo sobo, leži na postelji in bere. Samo bere. Bog se usmili, Saj to ni dobro zanj! Mislila sem, da se bo zdaj v počitnicah, doma kaj popravil, spočil. Pa se ni nič. Vedno je nekako čemeran. Da bi šel vsaj ven, na sonce, pa vedno tiči v sobi in še sonca ne vidi. Saj se mu bo še zmešalo. Tudi já premalo.«

Prevelika materina ljubezen ji je branila, da bi rekla svojemu štirinajstletnemu sinu, naj ne bulji vedno v knjige in povesti.

Bil je čas košnje. Ob zgodnjem svitu so začeli kositi, ko se je sonce razlilo na travnik, je bila vsa trava že pokošena. Začeli so s sušenjem sena. Po kosilu pridem v to hišo, »Gospa, greste z nami na travnik seno sušit?« V šali me pobara gospodinja in skrivaj pogleda sina Ivana.

»O, zakaj pa ne! Grem, saj mi res manjka sonca, ko sem bila ves dopoldne v šoli. Pa Ivan bo tudi šel,« sem namignila na študenta.

Nič ni rekel fant, samo debelo me je pogledal, ker mi ni verjel, da bom šla tudi jaz grabit seno. Morda je še dvomil o meni, če znam grabiti.

»O, to je pa zelo zdravo,« sem začela. »Kako so delali in pomagali doma naši slavni možje, ko so bili še študentje v mestnih šolah. O Prešernu, ki je bil naš največji pesnik, pišejo, da je vsako leto pomagal pri žetvi. Nekoč se je uredal s srpom v prst in imel obronek od rane na roki vse življenje. In drugi naši slavni možje so tudi kot študentje in še pozneje vedno radi delali, ko so prišli domov na počitnice. Kaj je lepšega kot biti zunaj, na soncu, na zraku! Drago bi radi plačali meščani en dan, ko bi smeli zamenjati pusto pisarno s travnikom in pero z grabljami.«

Tako sem govorila, skupno smo odšli k senu in delali. Vsi, tudi Ivan, študent.

Sonce je žgalo, dlani skelele, v hrbtu bolelo, pot nam je lil po obrazu. Seno pa je dišalo iz vseh svojih nešteti cvetov in nam lilo zdravja v telo in duše.

Malica in večerja sta nam šli v slast kot že dolgo ne.

Študent Ivan se je zmajal, začel delati, pomagati domačim, dobil zdravo barvo v lica, z vsem tem pa je prišla vanj dobra volja. Postal je vesel, vedno je povedal kaj zabavnega iz šole. Ves preroben je postal.

Te spremenbe pa je bila najbolj vesela njegova mati. Saj je bil fant tudi do nje drugačen.

Prej čemeran, da ne rečem zadirčen, je bil sedaj vesel, dobre volje, sonce in delo mu je dalo zdravje telesa in vedrost duše.

V telesu, ki ga delo okrepi in utrdi, je tudi duša krepka in močna, volja utrjena.

Starši študentov naj to dobro vedo. Mlad fant naj dela! Ni treba, da bi očetu nadomeščal hlapca, ne! Če je deset mesecev sedel v mestu pri knjigah in se samo učil, niso mišice več take, da moreš od njih mnogo zahtevati,

A delo, ki mu ufrudi telo, mu ga tudi utrdi. Tako delo je naravnost potrebno in več kot koristno. Prebujna domišljija mlade duše se uravnovesi in najde pravo, ravno pot brez stranpotic, ki so kvarne za doraščajočo mladino. Ig.

Blagovno združništvo

Na Slovenskem se je pred desetletji po zaslugi velikega dr. Janeza Ev. Kreka zelo razširilo kreditno združništvo, zlasti po kmetih. Takratni čas je to obliko združništva nujno terjal; zakaj vaški oderuhi na eni strani, visoke obresti pri mestnih denarnih zavodih na drugi so grozile, da uničijo kmečko premoženje. Kmet se je bolj in bolj pogrezal v dolgove in ob dvanajsti uri je prišla rešitev v obliki podeželskih hranilnic in posojilnic Raiffeisnovega sistema, kjer je kmet mogel po majhni obrestni meri dobiti potrebni denar in se rešiti oderuških pijavk.

Kreditno združništvo se je pri slovenskem kmetu in delavcu utrdilo; saj komaj najdeš pomembnejši kraj na naši zemlji, ki bi ne imel svoje hranilnice in posojilnice. Tudi danes svojega pomena ni izgubilo, čeprav so za kreditne zadruge nastopili izredno hudi časi. Pravim, da ni zgubilo svojega pomena: danes ko imamo gosto mrežo teh zadrug, se kmet ne zaveda, kaj bi bilo, če bi jih naenkrat ne bilo! Čeprav tu in tam zabavljajo nad težkim položajem, se vendarle vsaj v najnujnejših primerih še vedno da s pomočjo podeželskih kreditnih zadrug preprečiti nesreča, ki preti marsikateri kmetiji. Če bi jih ne bilo, bi šele vedeli, koliko so vredne celo v sedanjih izrednih časih, ko ne morejo redno poslovati.

Rekli smo, da so pred desetletji gospodarske razmere naravnost zahtevale kreditno združništvo. Danes se pa pojavlja komaj kaj manjša potreba po blagovnem združništvu, ki je bilo zlasti med kmečkim ljudstvom pri nas do sedaj bolj malo razširjeno. Svoj čas so kmete izžemali s pretirano obrestno mero in od njega bogateli; danes ga ugonablja z visokimi cenami za potrebščine, ki jih kmečki človek nujno rabi v gospodarstvu in gospodinjstvu in z niskimi cenami pri kmečkih pridelkih. Prej je imel glavno vlogo denar in njegove obresti, danes pa

gre stiska v kmetijskem gospodarstvu na rovaš blaga in zaslužka, ki ga poberejo razni posredniki, preden pride, recimo iz tovarne do kmeta ali pa od kmeta do potrošnika (konsumenta). V jedru je položaj zelo podoben. Kar so bile prej prevelike, večkrat naravnost oderuške obresti, to so dandanes ali preveliki zaslužki posrednika in prekupčevalca, ali pa preveč teh posrednikov. Kajti nihče se zastoj ne trudi. Če gre kmečki proizvod recimo čez troje rok, se vsakih nekaj prime; če gre potrebščina, ki jo kmečka hiša nujno potrebuje, od tovarne najprej k veletrgovcu v mestu, odtod k večjemu podeželskemu »grosistu« in končno preko podeželskega trgovčiča ali branjevca pride šele v roko kmetu, ni vrag, da bi ne bila draga ko žefran!

Če je torej položaj skoraj na las podoben onemu izza štiridesetih in petdesetih let ali še prej, bo nemara tudi zdravilo lahko precej podobno onemu pred petdesetimi leti. Kaj so takrat storili naši kmečki očetje? Poslušali so dr. Kreka, ki jih je učil združnega duha in jim dopovedoval, da posameznik tu ne more nič napraviti. In so se združili v zadruge. Namesto vaškega magnata ali mestnega gosposkega bančnega zavoda so začele poslovati skromne hranilnice, kamor se je v tankih, toda gostih curkih začel stekati kmečki denar. In zgodilo se je čudo: ti skromni, trdo privarčevani vinarji so premagali dotedaj všemogočne podeželske oderuhe in zaprli vrata mestnim bankam, da niso hodili kmečki ljudje več vanje.

Ali nimamo lepega zgleda, kako nam je storiti sedaj? Če so razumeli zahtevo časa naši očetje in nam s kreditnimi zdruhami rešili naše kmečke domačije, ali bomo mi stali s prekrižanimi rokami in čakali, katera oblast ali vlada nas bo rešila? Nobena nas rešiti ne more, če sami ne pomagamo. Saj oblast gre na roko. Samo en primer: zadruge so oproščene vseh davkov in taks. Seveda — če

zadrug ni ali če niso zanič in ne defajo, je ta velika olajšava in dobrota kaj pa brez pomena.

Slovenski kmet bolj in bolj sprevideva, da je njegova gospodarska bodočnost v zadrugi. Vendar si to prepričanje počasi pridobiva tla. Pač pa napredujemo, kar je dobro znamenje. V zadnjih letih napredujemo posebno v organiziranju in razširitvi blagovnega združenstva, ki je ob močnem denarnem združenstvu neobhodno nujni pogoj za zboljšanje gospodarstva na kmetih.

Zdaj se je **Gospodarska zveza** v Ljubljani temeljito po pravilih in v vodstvu preosnovala v pravo združno blagovno centralo za vso Slovenijo. V upravi Gospodarske zveze so sami možje, ki so ali sami kmečki gospodarji ali pa so v naj-

tesnejših stikih s kmečkim stanom in poznajo njegove gospodarske težave ter mu hočejo pomagati. Vse je urejeno, da se zdaj naše kmečko blagovno združenstvo res premakne z mrtve točke in začne poslovati, kakor je nekoč začelo kreditno. Resnica je, da je blagovno poslovanje mnogo težavnejše in bolj zamotano od kreditnega — toda tudi slovenski kmet je v tem času toliko dozorel po izobrazbi in skušnjah, da mu bo kos. Za danes sklepamo te misli s enim samim pozivom slovenskemu kmečkemu ljudstvu: pot je zdaj odprta, vzdignite se, ustanovljajte blagovne zadruge, kupujte potrebščine in svoje pridelke prodajajte samo pri njih — in prišli boste z lastnimi močmi iz sedanje gospodarske stiske v boljše čase!

Dober junec-plemenjak

To je pa že preneumno! Če imaš črno suknjo, o kateri ne trdiš nič drugega kakor da je črna, pa ljudje vendarle dvomijo o tem in ti ne verjamejo, potem si moraš pač misliti, da pod klobukom teh dvomljivcev ne more biti vse v redu. Če si pa kljub temu prišel do prepričanja, da so ljudje, ki nočejo verjeti v črno barvo suknje, drugače čisto pametni, no, potem se razjeziš in zakličeš: To je pa že prebedasto!

Za las podobno kakor možu s črno suknjo se godi tudi prijateljem našega kmeta in učiteljem kmetijstva. Tudi ti imajo neke vrste črno suknjo, o kateri trdijo, da je črna, a mnogi gospodarji tega še danes — sredi 20. stoletja! — nočete verjeti. Ali ni to preneumno, pa bi raje rekel »prežalostno«?

Ali veš, kaj mislim s to črno suknjo? Nič drugega kot rak-rano naše slovenske živinoreje — slabo bikorejo. Seveda mi ugovarjaš: Stara, stokrat premlaćena slama je to; preneumno, da bi se je lotevali iznova! Potolaži se! Tudi nam bi se zdelo preneumno razgovarjati se o zadevi, o kateri se je že toliko govorilo, če bi ne bila še vedno tako — krvavo potrebna.

Prijatelj, pomisli le to-le! Če je bil oče zastaraj pijanec in tudi mati lahkotna stvar, potem običajno tudi njuni otroci niso ravno angelci! Upam, da to sam uvidiš, toliko bolj, ker poznaš stari

pregovor: »Jabolko ne pade daleč od drevesa.«

Pri naši govedi tudi ni kaj prida drugače ta zadeva. Če ima bik plemenjak usločen hrbet, švedraste noge ali celo kako bolezen, krava pa je zanikrna mlekarica z rahlimi pleči in slaba izkoriščevalka krme, potem boš pač toliko uvideven, da od teh dveh ne boš pričakoval telet, ki bi si priborila na razstavi zmagovalske premije. Človek bi mislil, da v tem dejstvu ravno tako ne bo nihče dvomil kakor ne o črni barvi suknje. V resnici pa je — žal! — drugače. Naj bo krava v hlevu še tako zanikrna, naj da 12 litrov mleka na dan ali pa samo 2 l, naj bo bolna ali pa zdrava, naj je rdeča ali pa zelena: gonijo jo k juncu in uporabljajo za pleme, češ: »Saj nam daje teleta, molze pa tudi.« Kakšna so pa ta teleta in da nastajajo iz njih, ko se pretvorijo v krave, še slabša goveda, na to večinoma ne mislijo. Toda pozneje se pritožujejo ti nesrečniki, da tudi hlev ne donša več nobene koristi. A prijatelj dragi, pomisli, da tam, kjer ničesar ni, tudi ničesar nastati ne more.

Toda bodi pogumen in odpri na stečaj hlevska vrata in v hlev ti posije žarek upanja! Pomisli to-le: Če bi imeli v vaši vasi 100 krav, ki vse skupaj niso vredne piškavega oreha, pa bi gnal v teku leta vse te krave k dobremu biku, ki je pa izvrsten, torej veliko vreden,

stavim 1000 proti 1. da bo najmanj 80 telet, ki bodo storjena v prvem letu od tega junca-plemenjaka, že znatno boljših kakor pa so njihove matere. Prihodnje leto pride spet 80 in tretje leto še enkrat 80 takih izboljšanih teličkov. Od 100 slabih krav torej v treh letih s pomočjo dobrega bika lahko pričakuješ 240 bolj-ših telet. In kaj boš sklepal iz tega spoznanja? Pač to, da je za vsako občino, ki hoče v živinoreji priti kam naprej, dober bik - plemenjak velikanskega, da največjega pomena. Dokaz za to imaš na dlani: Dober bik zarodi v 3-4 letih 240 do 300 dobrih telet in na ta način lahko znatno izboljša živinorejo cele občine. Eden ali več slabih juncev pa zaplodi 240 do 300 slabih telet, to se pravi: da spravijo govedorejo vse lepe občine — na psa.

Vem, da si to slišal že 100 krat. Marsikje pri nas — hvala Bogu! — je v tem oziru že bistveno drugače in boljše, toda — preneumno je to — za mnoge kmetovalce je bik še danes samo tisti, ki spravi krave zopet v »boljšo molznost«, mimogrede pa zaplaja tudi teleta. Resnica, da je dober bik najboljšo sredstvo za zboljšanje in podvig živinoreje, še vedno ni prodrla v vse naše hleve. Suknja je črna; pa je še vedno dovolj ljudi, ki menijo, da je bela.

V marsikateri občini si je kak vesten gospodar nabavil lepega bika, izbornega plemenjaka, ki je prenašal vse zaželjene dobre lastnosti na zarod, a kaj, ko je leto tako hitro minulo! Drugi si je pa zadevo zelo poenostavil. Vzgojil si je telička moškega spola — kakšni so bili njegovi predniki, je-li sta njegova oče in mati kaj vredna, kakšen je biček sam, za vse to se ni brigal. To telec je postalo občinski bik - plemenjak, kakor se tudi zgodi, da iz ubogega nemaniča postane milijonar. Večinoma je tak občinski junec tudi milijonar, bogataš z vsemi mogočimi napakami. Ima pa tudi redno lastnost milijonarjev, da prenaša svoje bogastvo zvesto tudi na svoje — otroke. Kar je lanski bik-plemenjak prinesel v občino dobrega, to pokvari letošnji junec, in posledica vsega tega je bila, da nihče več ni imel skrbi in veselja za občinskega bika. To enoletno vzdrževanje bika po številkah je bila prava rak-rana za govedorejo. Mnogi gospodarji so začeli čimprej pitati bika za mesarja; junci so postali leni kot klade, se niso

dali niti s silo pripraviti za skok, krave pa so ostajale jalove. Prisiljeni bikorejci pa so z najmanjšimi stroški izvršili svojo dolžnost v največjo škodo vse občine.

Kako vse drugače bi se razvijala naša živinoreja in rešilo vprašanje, ja pravi problem o biku - plemenjaku, ko bi ubogale vse naše občine in izvršile nav-svet, ki ga je priobčil inž. O. Muck, urednik »Orača« v 1. letošnji številki tega lepega strokovnega lista. Tako-le se glasi predlog: živinorejci določenega okoliša bi se združili in dogovorili tako: V naših hlevih imamo kakih 80 dobrih krav. Preskrbimo si prvovrstnega plemenjaka, ki ga bo eden izmed nas vzel v rejo. Z bikorejcem napravimo pogodbo, kako bo bika oskrboval, da ga bo redno razkuževal, da ga bo spuščal le na naše najboljše krave, da ga bo hranil dolga leta sposobnega za plemo, da bo skrbel za obilno njegovo gibanje, da bo z njim opravljal tudi lažja kmetijska dela, ga pa seveda nikoli ne preko mere zaposlil niti za delo, niti kot plemenjaka, ampak ga spuščal le ob gotovih urah itd. Na ta preprost način so se dogovorili v zadnjem času gospodarji-člani živinorejske zadruga v Medvodah in na Dobrovi. Popisali so vse boljše krave in jih označili z žigom na rogu z zaporedno številko. Zadruga bo skrbel, da bo za te krave na razpolago vedno prvovrsten bik ter bo bikorejcu plačala skočnina za označene krave.

Kaj naj rečem k tem zgleđom drugega kot: Kmetovalci, združite se tudi vi povsod v živinorejskih zadrugah in oskrbite si na določeno število dobrih krav izvrstnega plemenjaka. Kjer pa nečete storiti tega najboljšega, naj bi pa sklenile občine: Nabavile bomo potrebnih prvovrstnih bikov plemenjakov; stroške vzdrževanja pa bodo nosili gospodarji, ki rede krave, ki so vredne takega bika. Vsak živinorejec, ki ima trohico razuma, bi rad plačal svoj prispevek, a brigal bi se tudi za to, da bi bil bik res prve vrste. Skok dobrega bika je srečka, ki prav gotovo zadene. Večja skočnina se vam v boljših teletih in v izbornejšem odraslem govedu bogato povrne in obre-
stvuje s 100%.
ovfr.

Dobro sosodstvo je pogoj za pravilno in uspešno delo v naših občinah.

Otroka ne prezgodaj v šolo

Nekoč mi pripelje v šolo neka mati svojega otroka, ki še ni bil obvezen obiskovati šole, ker je bil premlad. Telesno pa je bil deček zelo razvit in skoraj za eno glavo večji od ostalih otrok, ki so že morali hoditi v šolo. Nekoliko sem premišljevala. Pa začne mati: »Kar vzemite ga v šolo gospal! Vi ne veste, kako že vse zna. Pri starejših otrocih se je kar mimogrede naučil nekaj črk, tudi na tablico že napiše črko i in u. Stara mati ga je učila molitve in mislim, da bo dober v šoli. Vse si takoj zapomni. Vsako pesmico kmalu zna na pamet. In kakšne ti to fante včasih zabrusi, vi bi se kar čudili, če bi ga slišali. Kar vpišite ga, kar nič težav ne boste imeli z njim.«

Ko je vse to, pa še marsikaj povedala o svojem nadbudnem sinku, mi je res omehčala srce, da sem ga vzela v šolo.

Bolje zame, za otroka in za mater, da bi otroka odklonila!

Res je znal otrok nekaj črk, ki se jih je naučil pri starejših bratih in sestrah. Pa tudi zapeti je znal, sicer po svoje, kako pesem. In še zmoliti preprosto molitvico, ki ga je naučila stara mati.

To pa je tudi bilo vse.

Ko smo obravnavali črke, ki jih je slučajno znal, je še nekako šlo. Pozneje pa vedno težje. Pri branju cele besede, ali celega stavka je pa kar odpovedal. Ni in ni šlo.

Drugi, eno leto starejši otroci so z manjšim ali večjim trudom znali koncem šolskega leta čitati. On ni znal.

Zakaj ne? Čudila se je njegova mama, ko je s takim ponosom pripovedovala, da že pozna nekaj črk, da sploh vse zna.

»Ja čudno, da ne zna. Pa tudi doma ne zna. Najstarejši fant ga uči, pa nič ne hasne. Jokati začne, pa je vsega konec.«

Kaj je bilo temu vzrok?

Otrok se je res par črk zapomnil, ko je videl in neštetokrat slišal starejše otroke, ki so se učili. Saj vemo, kako izvrsten spomin imajo otroci, da si kaj na pamet nauče. Kako zna včasih še majhen, trileten otrok povedati pesem, pa komaj napol izgovarja besede.

Tako si je tudi ta deček mehanično, nehote zapomnil par črk. Ko so pa k tem prišle nove črke in jih je bilo treba vezati v besede, takrat pa je vse odpovedalo.

Otrok je bil eno leto mlajši od ostalih šolarjev. Eno leto pa je za duševni razvoj otrokov zelo, zelo mnogo.

Kar so ostali otroci, vsaj srednje nardarjeni, sprejeli v svoje male možgane z lahkoto, je delalo temu malčku preglavice. Ko je znal nekaj črk, je mislil, da zna že vse. Morda so ga še doma hvalili radi njegovega »znanja« in tako je bil dečko prepričan, da se mu ni treba več učiti, nič misliti.

In ko je bilo konec šolskega leta, je fantek zaostal. Mama se je čudila, kako more to biti, ko je vendar vse znal. To pa ni vedela, da znanje nekaj črk še ni vse, kot še ni vse, če napiše na tablico črko i in u.

Zato naj starši nikdar ne silijo premladih otrok v šolo. Že itak je velika žrtev za otroka, ko mora od igranja in prostega gibanja na tratah v šolsko klop. Sedeti mora mirno, ko vse giblje v njem. Poslušati in sprejemati v svoje male možgane popolnoma tujo znanost in učenost, ko so mu misli pri čmrljih in metuljih.

Kako težko pa mora biti šele otroku, ki je leto mlajši od drugih in duševno še manj razvit. Telesna razvitost nima tu besede. Včasih pravi kaka mati: »Ja, drugo leto bo že prevelik za prvi razred.« To nič ne moti. Saj so ravno v prvem razredu tako različne velikosti otroci. Prepameten gotovo ne bo.

Zato matere in očetje ne silite otrok prezgodaj v šolo. Ne mučite jih, ne kradite jim svobode, ki je morda zadnja, ki jo imajo v življenju, ker s prvim letom šole se začne življenje, skrb, delo. Mučite pa tudi učiteljico, ki se ji tak otrok smili, ko vidi, da bi nekaj rad znal, a ne more. Saj je že naš največji pisatelj Cankar zapisal: »Učenost vseh učenosti pa je abecednik in to je najgorenkejša učenost.«

I. G.

**Kmetje! Vaša stanovska
organizacija je Kmečka
zvezal**

Dve največji napaki naših sadjarjev

Zanimanja za sadjarstvo je pri Slovincih dovolj, skoraj bi smeli reči, da zelo veliko, v primeri z nezanimanjem, ki vlad med našimi gospodarji za mnoge druge kmetijske panoge. Predavanja o sadjarstvu so vedno številno obiskana, knjige in časopisi, ki obravnavajo sadjarstvo, imajo dovolj čitateljev in leto za letom zasajamo drevje povsod, kjer najdemo še kašen prostorček zanj.

In vprav zaradi prevelikega navdušenja za sadjarstvo zagreši nešteto naših sadjarjev to napako, da napravi iz svojega sadovnjaka pravi pravcati gozd. Pisec teh-le vrstic je obiskal pred nedavnim kmečkega gospodarja, o katerem je slišal praviti, da je navdušen sadjar. Toda kako je izgledal njegov sadovnjak!

Jablane in hruške so bile med seboj oddaljene kvečjemu tri do štiri metre. Morda bi bilo tako gosto sajenje opravičljivo v strmem bregu, kjer je več svetlobe in kjer šibko poganja, toda ta sadovnjak je čisto na ravnem. Seveda posledice pregostega sajenja niso izostale. Iz debel so štrlele tanke, gole veje, ki so se v vrhovih prepletale in povzročale v sadovnjaku neprodirno senco. Zato se je bohotal pod revjem mah, med katerim je rasla mehka in neizdatna senčna trava.

Marsikatero drevo je imelo odlomljen vrh ali nekaj vej — posledice snega, ki napravi v takih goščavah največ škode. Tudi pozeblo je v tem sadovnjaku preteklo zimo izredno mnogo dreves.

Ta sadovnjak, ki je sicer lepo oskrbovan in celo redno škropljen, daje navdušenemu sadjarju sicer mnogo dela, toda — po lastnem priznanju malo, marsikatero leto pa nič sadu. Drevje sicer cvete, toda sadje po cvetju odvrže, ker mora vse svoje moči porabiti, da ne zůstane v rasti za drevesi, ki ga obdajajo, kar bi pomenilo zanj smrt. In te se tudi drevo brani.

Takih sadovnjakov je pri nas, Bog ve, koliko. A njihovi lastniki še vsako leto najdejo kak prostorček, kamor kot navdušeni sadjarji posadijo nekaj novih drevesc. Ti pa, dragi prijatelj, jih nikar ne posnemaj, kajti pregosto sajenje je

napaka, ki škoduje tako drevju kot sadjarju.

Še na eno vrsto sadjarjev moramo opozoriti. To so tisti, ki mislijo, da sadno drevo lahko raste in rodi kar od zraka in vode. Tak sadjar, ki sadnemu drevju nikoli ali vsaj zadostno ne gnoji, dela največjo škodo samemu sebi. Premislimo: Drevesca si moral plačati, zanj jame izkopati, drevje posaditi in ga vsaj nekoliko tudi oskrbovati leto za letom.

A po desetih ali petnajstih letih so Tvoja drevesca še vedno drobne, zanikrne šibe, medtem ko sosed že lestev prislanja ob krepko razraslo mlado drevje, da obere z njega krasno sadje. Da, — toda sosed je arevju redno gnojil — ti ga pa nisi!

Gnojenje za sadno drevje ni važno samo zato, da drevo hitreje raste in da že za časa tvojega življenja daje obilen pridelek, temveč je drevesu — tudi najboljši zaveznik v boju s škodljivci. Posebno listne uši dobro zagnojenem, bujno rastočem drevju ne morejo dosti škodovati, medtem ko negnojena, šibko rastoča drevesca mnogokrat čisto uničijo.

Če hočemo biti zares dobri sadjarji, je predpogoj, da se varujemo obeh najpogostejših in najbolj škodljivih napak, ki sta: pregosto sajenje in prepričlo gnojenje sadnega drevja!

Kdor v tem oziru greši, ni dober sadjar!

SEJMI

29. julija: živ. Vrhnika, živ. in kram. Dol. Lendava.

30. julija: svinj. in drobn. Maribor.

31. julija: živ. in kram. Dol pri Hrastniku, Marenberg, Pilštanj, živ. Slov. Kojnice.

1. avgusta: živ. in kram. Črnomelj, gov. in svinj. Mokronog, živ. in kram. Pišce, živila in prašiči Trbovlje, svinj. Turnišče.

2. avgusta: živ. in kram. Dravograd, živ. Sv. Lenart v Slov. goricah.

3. avgusta: živ. in kram. Zagorje ob Savi, svinj. Brežice, Celje, Trbovlje, gov. in svinj. Videm ob Savi, svinj. Križovci.

KUHINJA

Vampi v omaki. Mehko kuhane vampe poškopim z vinom, ter jih oprazim na masti s pridatkom sesekljanje čebule zelenega petršilja in strtega češnjaja. Ko se vampi nekaj časa pražijo, jih potresemo malo z moko. Ko ta zarumeni, prilijem par žlic vina, par žlic vode in pustim še prevre. Vampe denem na krožnik, če treba jih še malo okisam in potresem z na tanko sesekljanimi kaprami.

Ocvrti vampi. Bolj debele in mehko kuhane vampe zrežem na štiri ogle, jih namočim v stepenem jajcu, osušim v drobtincah in ocvrem na masti ali na maslu. Ocvrte vampe naložim na kako zelenjavo kakor špinačo, sladko zelje ali ohrovt ali na pražen grah. Lahko jih pa dam tudi s solato na mizo.

GOSPODARSKE VESTI

CENE

Ljubljana, 15. julija 1940. Pšenica 1 kg 2.80—3.10 din, ječmen 2.35—2.70, rž 2.50 do 2.70, oves 2.70—3, kornuza 2.40—3, fižol 5—8, krompir 1.50—2 din.

Krma: seno sladko 100 kg 105—130 din, polsladko seno 100—115, kisko 95—100, slama 60 din.

Kurivo: premog tona 385—410 din, trda drva 1 prm 140—150, mehka drva 75 din.

Kranj. Pšenica 1 kg 3 din, ječmen 2.75, rž 2.75, oves 2.50, kornuza 2.65, fižol 7—8, krompir 2.50 (novi), seno 1 din, slama 0.75 din, Svinjska mast 22—23, med 22—24, neoprana volna kg 38, oprana 45 do 48 din; mleko liter 2.25—2.50, surovo maslo kg 38—44; drva 1 prm 115—125 din.

Ptuj, 15. julija. Pšenica 1 kg 2.75 din, rž 2.25, oves 3, kornuza 2.50, ajda 2 din. Seno sladko 100 kg 75—90 din, kisko 60 do 70, slama 45—55 din. Drva trda 1 prm 125—140, mehka 70—80 din. Mleko in mlečni izdelki: mleko liter 2 din, surovo maslo kg 24—25 din, čajno maslo 32—36; med 20 din.

Celje. Pšenica 100 kg 310 din, rž 280, oves 270—280, proso 320, kornuza 265, ajda 050, fižol 6600 do 800 din. Krma: sladko seno 100 kg 90 din, polsladko 85, kisko 75 din, slama 50 din. — Kurivo: 1 prm trdih drva 120, mehkih 70 din.

DOMAČA LEKARNA

Rabarbarjeve kaplje za opešan želodec: Razreži 6 dek rabarbarjeve korenine, 5 deke rozin, poldrugo deko pomarančnih lupin in toliko sladke korenine, deko kardamon. Nalij 2 litra dobrega vina in postavi za osem dni na sonce. Potem iztisni vino in deni vanj 9 dek sladkorja. Te pijače vživaj vsako jutro po žlici. Pomaga tudi za napenjanje in krče. Dokler vživaš to zdravilo, se ogiblji vživanju mleka in kislin. Rabarbara pomaga če imaš grenka zapopana usta, če bi želodec rad kaj, pa mu ne diši nobena jed, če si napet in zaprt. Namочи deko rabarbare v ¼ litru vina in vživaj po žlički vino predpoldne in popoldne. (Vinska tinktura se dobi v lekarni.) **Redkvin sok** vživaj na tešče po žlici, če imaš zamašena pljuca, če te teži in se nabira gosti sluz v vratu.

Svinjska mast 1 kg 25—24 din, liter mleka 2.50, surovo maslo kg 32—38, med 20 do 22 din.

LES

Po podatkih ljubljanske borze z dne 19. julija so se gibale cene lesa na borzi, kakor bo spodaj navedeno. eCne se razumejo za 1 kubični meter, franko vagon nakladalna postaja. V prostem prometu bodo cene verjetno nekaj višje.

Smreka-jelka: hlodi I/II 235—385, brzozjavni drogovi 215—245, bordonali 305—355, filerji 5 in 6 čevljev 245—285, trami ostalih dimenzij 245—295 din. Škorete 595—695 din, deske-plohi 475—585 din.

Bukev: hlodi I/II od 30 cm premera dalje 125—175; hlodi za furnir čisti od 40 cm dalje 250—300, deske-plohi naravni 300—600 din, parjeni 420—700 din.

Hrast: hlodi I/II od 30 cm premera dalje 245—375 din, bordonali 800—900, deske-plohi 700—950 din.

Železniški pragovi: hrastovi komad 45—50 din, bukovi 25—30 din. Drva bukova 100 kg 18—20.50 din, oglje bukovo vilano za 100 kg 85—105 din.

ŽIVINA

Ljubljana, dne 10. julija. Cene živini so bile naslednje: voli I vrste 8, II 7.50 do 8, III, 7; telice I, vrste 8, II, 7.50, III.

7; krave I. vrste 7—7.50, II. 5—5.50, III. 4.50—5; teleta I. vrste 8—9, II. 8; prašiči špeharji 10—11, pršutarji 11—12 din za 1 kg žive teže.

Kranj. Na ponedeljskem sejmu dne 15. julija je imela živina tele cene: volí I. vrste 9.25, II. 8.75, III. 7.50; telice I. vrste 9.25, II. 8.50, III. 7.25; krave I. vrste 7, II. 6.50, III. 5; teleta I. vrste 8.50, II. 7.50; prašiči špeharji 12.25, pršutarji 11 do 12 din za kg žive teže.

Radovljica. Po zadnjih poročilih od srede julija so bile cene goveje živine in prašičev v okraju slede: volí I. vrste 10.50, II. 9, III. 7; telice I. vrste 10, II. 9, III. 7; krave prve vrste 8, II. 7, III. 6; teleta I. vrste 11.50, II. 10, prašiči špeharji 12, pršutarji 10 din za kg žive teže.

Maribor. Na zadnjem svinjskem sejmu so imeli prašiči sledeče cene: 5—6 tednov stari komad 100—150 din, 7—9 tednov 140—170, 5—4 mesece 175—290, 5 do 7 mesecev 350—470, 8—10 mesecev 485 do 620 din, 1 leto 750 do 920 din; na vago 1 kg žive teže 8—10.50 din, 1 kg mrtve teže 12 do 15 din.

PRAVNI NASVETI

Davek od mizarske obrti. A. D. — Vaš oče je izvrševal mizarsko obrt do leta 1934, ko je obnemogel in je odpovedal obrtno dovoljenje. Včasih je pa še kaj delal. Letos so mu naložili obrtni davek. Ko se je pritožil, so mu odgovorili, da so zvedeli, da še vedno dela in zasluži. Vprašate ali je res zakon tak, da mora star človek plačevati davek od malega zaslužka. — Obrtni davek mora plačevati vsakdo, ki opravlja kakšno obrt. Ni potrebno, da bi imel tudi obrtno dovoljenje. Merodajno je le izvrševanje obrti radi dohodkov. Tudi starost ne vpliva na davčno obveznost. Če so očeta preveč obdavčili, naj se pravočasno pritoži.

Ugovori zoper gradbo nove hiše. R. S. — Če boste hišo postavili 4 metre od sosedovega zemljišča, kakor vam je že dovolilo gradbeno oblastvo, po našem mnenju sosed ne bo mogel uspešno ovirati zgradbe iz razloga, da mu bo vaša hiša ovirala razgled na državno cesto. Šaj je sosed zgradil svojo hišo, kakor pišete, šele pred enim letom in si kakšne služnostne pravice do razgleda preko vašega zemljišča ni mogel priposestovovati. Sosedova hiša tudi ni kakšen hotel ali sana-

torij, kjer bi razgled povečaval vrednot iste. Poleg tega leži zunaj vasi in sklepano po priloženi skici, da kljub vaši hiši razgled ne bo resno oviran. Zato smo mnenja, da sosed s kakšno tožbo proti vam ne bo tako lahko uspel. Seveda bo pa v primeru pravde odločilo sodišče, ko bo izvedlo vse potrebne in od obeh strank predlagane dokaze in si tudi na licu mesta ogledalo položaj ene in druge hiše, ter bo morda tudi zaslišalo strokovnjake.

Ograja ob meji. I. Č. — Ograjo smete ob meji postaviti tako, da mejašev ne boste ovirali pri vožnji po njihovem zemljišču. Če imajo mejaši kakšno služnostno pravico na vašem zemljišču, n. pr. pravico vožnje, pravico obračanja itd., jih seveda tudi v teh pravicah ne smete motiti. Če pa takih pravic nimajo, pa lahko postavite na svojem svetu poljubno ograjo.

Ali more policijski stražnik postati zvaničnik. S. T. — Policijski stražnik ima samo ljudskošolsko izobrazbo. Vprašate ali bo lahko dosegel zvaničniško mesto. — Za zvaničniško službo se sicer zahtevata najmanj dva razreda srednje ali njeje enake srednje šole, toda prosvetni minister je po zaslišanju glavnega prosvetnega sveta odločil, da tečaj za policijske stražnike-pripravnike pri centralni šoli za policijske izvršilne uslužbence v Zemunu ustreza izobrazbi dveh razredom srednje šole in daje šolsko kvalifikacijo za zvaničniško službo, dokler ostanejo osebe s takšno izobrazbo v svoji stroki.

Za železniške uslužbence. V. R. — Prosvetni minister je odločil, da opravljeni izpiti: za pomožnega vlakovodjo, za prtljažnega sprevodnika, za potniškega sprevodnika, za zavirača in premikalca, za kretnika in blokovnika, ustrezajo vsi skupaj s poprej dovršeno meščansko šolo brez zaključnega izpita, izobrazbi nepopolne srednje šole in dajejo šolsko kvalifikacijo za uradniško zvanje, dokler ostanejo osebe s to izobrazbo v železniški stroki.

Klanje telet. P. T. Po prvotni uredbi o varčevanju z živili je bilo v vsej državi prepovedano klanje teličk, junic in juncev pod enim letom starosti, kakor tudi klanje brejih živali. Sedaj je pa ta uredba v toliko spremenjena, da sme obče upravno oblastvo (okrajno glavarstvo) izjemoma dovoliti klanje telet pod enim letom starosti, ako ista niso sposobna za pleme in če nastopi slučaj zakola v sili.